

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ شناسی

دوره پیش دانشگاهی

رشته علوم انسانی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:	تاریخ‌شناسی دوره پیش‌دانشگاهی - ۳۰۲/۱
پدیدآورنده:	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:	محسن جعفری‌مذهب، مسعود جوادیان، عبدالرسول خیراندیش، محسن رستمی‌گورانی، سیدحسین رضوی‌خراسانی، منصور صفت‌گل، جواد عباسی و مهدی فراهانی منفرد (اعضای گروه تألیف) - با همکاری حشمت‌الله سلیمی - زیر نظر شورای برنامه‌ریزی گروه تاریخ
مدیریت آماده‌سازی هنری:	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی:	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - مریم کیوان (طراح جلد) - راحله زادفتح‌اله (صفحه‌آرا) - فاطمه باقری مهر، شاداب ارشادی، معصومه صابری، حمید ثابت کلاچاهی، ناهید خیام‌باشی (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان:	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹
چاپخانه:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ:	چاپ بیست و دوم ۱۳۹۶
برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.ir یا www.irtextbook.com مراجعه نمایید.	

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

دین‌های بزرگ پیامبران سابق و دین بسیار بزرگ اسلام در عین حالی که یک دستشان به کتاب‌های آسمانی و برای هدایت مردم [بود]، دست دیگر [شان] به اسلحه‌ها بود. ابراهیم خلیل سلام الله علیه با یک دست صحف را داشت و با دست دیگر تیر برای سرکوبی بت‌ها. موسای کلیم سلام الله علیه با یک دست تورات را داشت و با دست دیگر عصا، عصایی که فرعونیان را به خاک مذلت کشاند، عصایی که اژدها بود، عصایی که خیانتکاران را می‌بلعید. پیغمبر بزرگ اسلام با یک دست قرآن را داشت و با دست دیگر شمشیر، شمشیر برای سرکوبی خیانتکاران و قرآن برای هدایت. آنها که قابل هدایت بودند، قرآن راهنمای آنها بود و آنهایی که هدایت نمی‌شدند و توطئه‌گر بودند شمشیر بر سر آنها.

حضرت امام خمینی (ره)

فهرست

سخنی با دانش آموزان گرامی

سخنی با دبیران گرامی

۱	انسان و تاریخ	درس اول
۱۳	زمان و اهمیت آن در تاریخ	درس دوم
۲۹	جغرافیا بستر تحولات تاریخی	درس سوم
۴۲	دنیای پر رمز و راز افسانه‌ها و حماسه‌ها	درس چهارم
۵۶	آثار باستانی، مرز تاریک و روشن تاریخ	درس پنجم
۷۴	سکه‌ها آیینۀ گذشته‌ها	درس ششم
۸۴	هنر و تاریخ	درس هفتم
۹۶	ادبیات و تاریخ	درس هشتم
۱۱۷	سفرنامه، گشت و گذار در سرزمین‌ها	درس نهم
۱۲۶	زندگی‌نامه‌ها و تاریخ	درس دهم
۱۳۶	اسناد تاریخی	درس یازدهم
۱۴۶	نشریه‌ها و تاریخ‌نویسی	درس دوازدهم
۱۵۵	مورخان و تاریخ ایران	درس سیزدهم
۱۶۴	مورخان و تاریخ جهان	درس چهاردهم

معلمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۴۸۷۴، ۱۵۸۷۵ - گروه درسی مربوط و یا پیام نگار (Email):

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دکترتایمف کتاب های درسی ابتدایی متوسطه نظری

سخنی با دانش آموزان گرامی

دانش آموزان گرامی، این کتاب هم چون کتاب های تاریخی که در سال های قبل خوانده اید، تاریخ سیاسی - اجتماعی ایران یا سایر کشورها نیست؛ این کتاب در پی ارائه مطالبی برای شناخت خود تاریخ است؛ علم تاریخ، مورخان و شیوه های پژوهش آنان، علوم مرتبط با تاریخ و... در این کتاب بررسی می شود.

تاریخ چگونه علمی است؟ چه رابطه ای با سایر علوم دارد؟ مورخان برای نوشتن مطالب تاریخی از چه شیوه هایی استفاده می کنند، منابع مورد استفاده مورخان در پژوهش های تاریخی چیست؟ این ها نمونه هایی از پرسش هایی است که در این کتاب با پاسخ آن آشنا می شوید.

برای فهم بهتر مطالب این کتاب، شایسته است کتاب های درسی سال های قبل را مرور کنید؛ هر چند مروری ذهنی و تخیلی. با مطالعه این کتاب هم آموخته های قبلی شما پایدارتر، معنادارتر و گسترده تر می شود و هم از علم تاریخ تصویری واقعی پیدا می کنید؛ در نتیجه برای ادامه یا عدم ادامه تحصیل در این رشته می توانید آگاهانه تصمیم بگیرید. اگر در سال های گذشته به هر علت از درس تاریخ دل خوشی نداشتید، پیش بینی می کنیم امسال از آن خوششان بیاید! قبول ندارید؟ امتحان کنید!

سخنی با دبیران گرامی

همان گونه که می‌دانید کتاب تاریخ‌شناسی در میان کتاب‌های درسی تاریخ در دهه گذشته بیشترین رضایت مخاطبان را به همراه داشته و گامی نو در عرصه تألیف کتاب‌های درسی به‌شمار می‌رود. با این حال این کتاب خالی از اشکال و ایراد نبود و تدریس آن در طول چندین سال (آن هم بدون تغییر) کاستی‌های آن را بر همگان آشکار کرده بود. به همین دلیل گروه تاریخ براساس رویه جاری در دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری، ابتدا به تهیه راهنمای درس تاریخ دوره پیش‌دانشگاهی اقدام کرد؛ و سپس با در نظر گرفتن نتیجه نظرسنجی مربوط به راهنما، به اصلاح راهنما اقدام کرد. کتاب حاضر براساس راهنمای مذکور تهیه شده است. همان گونه که می‌بینید، برخی از درس‌های این کتاب کاملاً جدیدالتألیف است؛ در برخی دیگر اصلاحاتی انجام شده و برخی نیز در هم ادغام شده‌اند. ضمن آرزوی توفیق برای شما، لازم می‌دانیم درباره تدریس این کتاب نکاتی را به شرح ذیل یادآوری نماییم:

۱- از جمله اهداف دوره پیش‌دانشگاهی تعمیق آموزش دروس تخصصی دوره دبیرستان و فراهم آوردن زمینه مناسب و آمادگی لازم جهت ادامه تحصیل در دوره‌های آموزش عالی است. در برنامه‌ریزی، طراحی و تألیف کتاب حاضر، کوشش شده است که حتی‌الامکان اهداف مذکور جامه عمل بپوشد.

۲- امروزه برنامه‌ریزان درسی و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت به دلیل تراکم و گستردگی روزافزون اطلاعات در عصر حاضر، فراگیری روش آموزش را بر ارائه اطلاعات مربوط به هر رشته از دانش بشری مقدم می‌دانند و بر این امر تأکید می‌ورزند. تألیف کتاب حاضر، گامی در این باره به‌شمار می‌رود.

۳- با توجه به بند یکم، توصیه می‌شود از دانش‌آموزان خواسته شود، کتاب‌های درسی تاریخ سال‌های گذشته خود را یک بار دیگر مرور نمایند تا در یادگیری مباحث این کتاب توفیق بیشتری یابند.

۴- در تدریس هر درس از وسایل کمک آموزشی مربوط به مباحث درس استفاده شود. در درس‌های پنجم و هفتم بازدید از اماکن تاریخی و موزه‌ها باید به‌طور جدی مورد توجه قرار گیرد.

۵- با توجه به این که در ارزشیابی درس‌های دوره پیش‌دانشگاهی ۵ نمره به فعالیت‌های کلاسی دانش‌آموزان اختصاص داده شده است، توصیه می‌شود همکاران محترم قسمت‌های اندیشه و جست و جو را جدی بگیرند.

۶- انجام تمامی فعالیت‌هایی که با عنوان «اندیشه و جست و جو» ارائه شده الزامی و اجباری نیست بلکه همکاران گرامی با توجه به مقتضیات زمانی و مکانی می‌توانند انجام برخی از آنها را از دانش‌آموزان بخواهند. حتی می‌توان انجام برخی از آنها را به صورت گروهی از ایشان خواست.

۷- از مطالبی که با حروف ایرانیک و زمینه رنگی چاپ شده است سؤال طرح نشود. (نظیر خلاصه شاهنامه در درس ۴)

۸- تصاویر، نقشه‌ها و نمودارهای کتاب هر کدام پیامی را دربردارند، بنابراین دقت و اندیشیدن درباره آنها در فرآیند تدریس و یادگیری ضروری است.

۹- به دلیل تخصصی بودن مباحث این کتاب، توصیه می‌کنیم دبیران غیرمتخصص از تدریس آن بپرهیزند.

گروه تاریخ دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری